

100 let od narození Kurta Freunda

Kurt Freund byl významný psychiatr (sexuologie tehdy ještě jako oficiální obor medicíny neexistovala), který se narodil 17. ledna 1914 ve východočeské Chrudimi v židovské rodině. Během nacistické okupace se rozvedl, aby svou nežidovskou manželku a dceru uchránil před pronásledováním. Holocaustu se však nevyhnuli jeho rodiče a bratr, kteří se stali jeho oběťmi. Po válce se se svou ženou znovu oženil a měli ještě syna.

Svou vědeckou kariéru věnoval především studiu homosexuality a sexuálních deviací. V padesátých letech, kdy byla homosexualita u nás ještě trestná, se pokoušel různými metodami o její léčbu.

Známý je úsměvný příběh z té doby, když se snažil změnit sexuální orientaci averzivní terapií, tedy negativním podmiňováním spojujícím preferované erotické objekty s nepříjemnými podněty. Říkalo se, že po této terapii se jeho pacientům sice dále líbili muži, ale zvraceli, když přišel jejich ošetřující lékař na vizitu.

Snažil se také určit, jak objektivní metodou zjistit sexuální orientaci a vynalezl přístroj falopletysmograf. Požadavek vzešel především od armády, která homosexuální brance považovala za neschopné vojenské služby, ale obávala se, že by se tak mohli vojně chtít vyhnout i jiní muži. Falopletysmograf dokázal na základě drobných změn v prokrvení penisu po vizuálních stimulech odlišit sexuální preferenci vyšetřovaného objektu. Později tento přístroj dále zdokonaloval a rozšířil jeho použití i při studiu sexuálních deviací, zejména pedofilie.

Freund se nakonec přiklonil se k názoru, že změna sexuální orientace není možná, jakoukoliv léčbu homosexuálů odmítal, a souhlasné sexuální chování dvou dospělých osob nepovažoval za společensky nebezpečné. Spolu se sexuologem dr. Nedomou prosadili zrušení trestnosti homosexuality v roce 1961. Tehdejší Československo tak učinilo jako jedno z prvních v poválečné historii, tedy například dříve než v Německu nebo Anglii. Někteří pamětníci uváděli, že jeho odborný zájem směřoval k odrestnění homosexuality od počátku, což se v tehdejší komunitě vědělo, a proto pacienti ochotně spolupracovali na výzkumech. Svou práci prý chtěl pro prosazení svého cíle získat odborné argumenty. Svá vědecká zjištění publikoval o rok později v knize *Homosexualita u muže*, který byla přeložena do mnoha jazyků a dodnes je jednou z nejúspěšnějších českých sexuologických publikací.

V roce 1968 po srpnové okupaci odešel do Kanady, kde působil dlouhá léta v Torontu v Clarkově institutu v laboratoři, která nesla jeho jméno. Prý odmítl nabídku práce v USA, protože byla podmíněna politickou spoluprací. Ještě po politické změně v roce 1989 navštívil v polovině devadesátých let v rodných Čechách zasedání odborné společnosti International Academy of Sex Research. Kurt Freund zemřel v Torontu ve věku 82 let. Jeho tělo bylo spáleno (což není u Židů běžný způsob pohřbu) a popel byl rozptýlen na trávníky Clarkova ústavu v Torontu i Psychiatrické léčebny Bohnice v Praze.

MUDr. Ivo Procházka. CSc.

(mírně upravený text pro časopis Maskil)